

**Гораш Катерина Вікторівна,**  
*кандидат педагогічних наук,  
старший науковий співробітник відділу  
інновацій та стратегій розвитку освіти  
Інституту педагогіки НАПН України,  
e-mail: [kateryna.vik@ukr.net](mailto:kateryna.vik@ukr.net)*

## **ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ДО РОБОТИ В ІННОВАЦІЙНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ГІМНАЗІЇ**

***Ключові слова:** інноваційне освітнє середовище, інноваційне мислення, етапи формування інноваційного мислення.*

Реформування української освітньої системи зумовлене її входженням до світового освітнього простору, що передбачає формат інноваційного типу розвитку освітніх процесів, явищ і об'єктів. Характерними ознаками інноваційного розвитку освіти є: забезпечення якісної освіти майбутніх поколінь шляхом впровадження інноваційних освітніх інновацій і проектів; розроблення і використання принципово нових прогресивних педагогічних методик і форм організації освітнього процесу; застосування інноваційних технологій в управлінні закладами освіти та гнучка система підготовки педагогічних працівників до здійснення професійної діяльності в умовах інноваційного середовища.

Інноваційне освітнє середовище дослідниками тлумачиться як організований простір, що акумулює інноваційний потенціал закладу освіти та забезпечує розвиток особистості як інноваційного ресурсу [4];

сукупність спеціально створених умов, які на основі якісних змін складників освітнього середовища (застосування інновацій) забезпечують виховання випускника школи здатного до особистісного розвитку та професійного навчання впродовж життя, готового змінюватись і змінювати навколишній світ [2, 3].

У новій структурі загальної середньої освіти передбачено такі складники, як: початкова освіта (тривалість – чотири роки), базова середня освіта, яка здобувається в гімназії (тривалість – п'ять років), профільна середня освіта, яка здобувається в ліцеї або закладах професійної освіти (тривалість – три роки) [3].

Реформування початкової освіти триває, наявні зміни освітнього середовища в початковій школі і головними є не тільки нові підручники, зручне мобільне обладнання [1], а перепідготовка вчителів початкової ланки, їх налаштування на зміни і професійну діяльність на засадах творчого пошуку і партнерства в навчанні.

Наразі розпочато реформування гімназійної освіти, яке передбачає як нові підходи до організації освітнього процесу, так і зміни його суб'єктів – учнів і вчителів.

На етапі інноваційного розвитку все більш актуальною стає проблема відповідності особистості сучасного педагога вимогам демократичної держави і суспільства. Це значною мірою пов'язано з тим, що виховувати творчу, ініціативну, неординарну особистість, відповідального фахівця, громадянина, патріота, якого сьогодні потребує держава і суспільство, в змозі тільки творчий, неординарний вчитель з інноваційним мисленням, підготовлений до постійного вдосконалення особистісних і професійних якостей та до здійснення педагогічної діяльності в інноваційному середовищі. Тому перед вітчизняною освітньою системою постають стратегічні завдання щодо підготовки педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти до

ефективної роботи в умовах інноваційного освітнього середовища.

Серед характеристик професіоналізму сучасного вчителя дослідниками визначено й обґрунтовано такі, як інноваційне мислення, інноваційна поведінка, інноваційна культура.

Для успішного перебігу інноваційних процесів в освітній системі важливо, щоб вчителі розуміли сутність інноваційної діяльності; здатні були прогнозувати й оцінювати результати впровадження інновації; вміли проаналізувати ланцюжок від створення до стандартизації інновації (передумови виникнення інноваційної ідеї, природу проблеми, на розв'язання якої спрямована інновація, етапи її впровадження та результативність). Це означає, що педагогічне мислення (*професійне мислення педагога*), найважливішими характеристиками якого є прогностичність, проблемність, самостійність, активність, гнучкість, творчість [2], набуває нових якісних ознак, до яких відносимо й *інноваційність*.

Складний феномен *інноваційного мислення педагога* ми розглядаємо як складову комплексного поняття «педагогічне мислення», яка має характерні ознаки, особливості, відрізняється специфікою і стереотипами, та тлумачимо як нелінійне мислення – нестандартний спосіб сприйняття, осмислення й оцінювання інформації про педагогічні об'єкти, що ґрунтується на особистісному розумінні педагогом зовнішнього світу, прийняття ним оригінальних (інноваційних) педагогічних рішень у нестандартних педагогічних ситуаціях та освоєння нових моделей взаємодії суб'єктів педагогічного процесу [2].

Узагальнений аналіз поняття «інноваційне мислення» у психолого-педагогічній літературі показав, що вчені однією з головних умов успішної професійної роботи вчителя визначають:

1) здатність до критичного оцінювання дійсності (педагогічної реальності);

2) здатність до позитивного сприйняття інновацій;

3) здатність до застосовування нового наукового знання у педагогічній практиці.

Процес формування інноваційного мислення педагога передбачає такі етапи, як:

- створення умов, що забезпечують інноваційність освітнього середовища (визначення проблем та розроблення інноваційних ідей для їх вирішення, наприклад – організація навчально-дослідної роботи учнів);

- запровадження спеціальних заходів (конкурси, творчі групи (інноваторів) тощо), які сприяють формуванню позитивного ставлення до змін та забезпечують формування і розвиток інноваційної культури (здатності педагога сприймати інновації та здійснювати інноваційну діяльність);

- застосування інформаційного, комунікаційного та дидактичного інструментарію (специфічних інтелектуальних інструментів, які забезпечують пізнавальну та пошукову активність вчителя; розвиток його інтелектуальних здібностей через творче виконання завдань (проблемних і ситуаційних) з метою розв'язання педагогічних задач.

Засобами формування інноваційного мислення вчителя дослідниками визначено виховні (формування стійких мотивів до здійснення інноваційної діяльності, розвиток педагогічної культури) та інформаційні (формування вмінь здійснення інформаційних процесів: збір, обробка, аналіз, створення та поширення інформації) [4].

Інноваційність і творчість мислення педагога не є набором готових алгоритмів та способів проведення інноваційної діяльності, це, насамперед, специфічний підхід до організації в цілому професійної педагогічної діяльності, що забезпечує формування інтелектуальної складової особистості педагога та визначає його професійну поведінку.

Сформоване інноваційне мислення вчителя виступає важливою передумовою його готовності до участі в інноваційній діяльності та передбачає створення і розвиток особливих професійних якостей, які визначають ефективність освітнього процесу в умовах інноваційних змін.

### **Література**

1. Водолазська Т. В. Освітнє середовище як «третій учитель» : [Електронний ресурс]. *Імідж*. № 4 (181) 2018. Режим доступу : [www.isp.poippo.pl.ua/article/download/135715/136753](http://www.isp.poippo.pl.ua/article/download/135715/136753).

2. Гораш К. В. Інноваційні складові особистості сучасного педагога // Проблеми підготовки сучасного вчителя : зб. наук. пр. Уман. держ. пед. ун-ту ім. Павла Тичини / [ред. кол. : Побірченко Н. С. (гол. ред.) та ін.]. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2014. Вип. 10. Част. 1. С. 171–180.

3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи : [Електронний ресурс]. Концепція нової української школи (документ пройшов громадські обговорення і ухвалений рішенням колегії МОН 27/10/2016). Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>

4. Шапран О. І. Створення інноваційного освітнього середовища в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя : [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2010-09/10soitpt.pdf>.